

171161

HZ. İBRAHİM

1. HZ. İBRAHİM SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

Editör

Prof. Dr. Ali BAKKAL

17 – 18 Ekim 1997

Şanlıurfa

Türkiye Piyahet Vakfı İslâm Araştırmaları Merk Kütüphanesi	
Dem. No:	171161
Tas. No:	209 İBR.S

**ŞANLIURFA İLİ KÜLTÜR EĞİTİM SANAT VE
ARAŞTIRMA VAKFI YAYINLARI No: 29**

Araştırma Dizisi No: 1

Birinci Basım: Haziran 2007

ISBN: 978-975-7394-28-2

Dizgi-Tasarım

Dr. Hüseyin KURT

Baskı

Simge Matbacılık / Şanlıurfa

BİR TEMENNİ

Prof. Dr. Bekir KARLIĞA*

Bu sempozyum vesilesiyle Hz. İbrahim (A.S.)'in insanlığa getirdiği mesajın önemini, müslümanlar açısından önemini, öteki dinler açısından önemini, ülkemiz ve özellikle Urfa ve Harran Bölgesi açısından önemini tartıştık. Bu bilimsel toplantı gerçekten büyük bir zevkle takip ettiğimiz konuların özüne yol almaya çalıştığımız, güzel değerlendirmelerle dolu olarak sanki bir şölene dönüştü. Adından da anlaşılacağı gibi, birincisini yaptıığımız bu sempozyum gönül ister ki aralıksız olarak devam etsin ve yaklaşık 3500 yıldır insanlığa kurtuluş mesajı içeren ve gerçekten kimi zaman savaşlarla kimi zaman barışlarla, kimi zaman dostluk içerisinde, kimi zaman bilim ve düşünceye katkılarla dolu olan bu büyük tarihî kervan ve kabile 2000'li yıllara doğru adım attığımız şu günlerde bizi ve bütün insanlığı yeni bir barışa, hoşgörüye, anlayışa ve bunların hepsinin üzerinde de, İbrahimî mesajın taşıdığı en önemli unsur olan tevhid anısına; her mânada birlik, her mânada teklîğe doğru koşan bir anlayışa götürür.

* Marmara Ün. İlahiyat Fak. İslam Felsefesi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

BİLİM VE DÜŞÜNCE TARİHİNDE URFA

Prof. Dr. Bekir KARLIĞA*

Şehirler vardır tarihte, ilgi ile zihinlerden silinmez. Şehirler

* Marmara Ün. İlahiyat Fak. İslam Felsefesi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

vardır kutsallıklarıyla, şehirler vardır mimarisiyle, sanatıyla, yazarlarıyla, bilim adamlarıyla şöhret bulur ve böylece insanların hafızalarında yer eder. **Urfa** böyle şehirlerden birisi. Ama hiçbir şehre benzemeyen iki özelliği beraber taşıyan bir şehir: Bunlardan **birincisi**; tevhid anlayışının, tevhid inancının veya insan zihninin ulaşabildiği en sût seviyede soyutlama örneğinin son ifadesi olan tevhid **akidesinin temellerinin** burada atılmış olmasıdır. **İkinci özelliği ise**, bu şehrin bütün **medeniyetlere merkez** olmasının yanı sıra, özellikle bilim ve düşünce tarihinde özgün bir yer işgal etmesidir. Urfa, tarih içerisinde kültür geçişlerinin, düşünce akışlarının uğrak mahalli olmuştur.

Bilindiği gibi insanlık tarihinde üç büyük **kültür intikali** ile karşılaşmış bulunuyoruz. Bunlardan **birincisi** M.Ö. IX. asır ile M.Ö III. asır arasında Grek adalarında gerçekleşmiştir. Ve Grekler, insanlığın ürettiği bütün bilgi değerlerini, birikimlerini bir araya toplayarak yeni bir düşünce şekli ve formu gerçekleştirmişlerdir. Biz buna **Grek düşüncesi** diyoruz. Grek düşüncesi orijinal bir düşünce değildir. Grek mucizesi iddiası yeterli bir iddia değildir. Antik kültürlerin bir derlenişi ve süzgeçten geçirilişinden ibarettir.

İkinci kültür intikali Yunan düşüncesinin eski medeniyetlerden tevârüs ettiği fikirlerin ve bilginin VIII. asırla IX. asırlar arasında gerçekleşmiş olan Grekçe'den Süryanice'ye, Süryanice'den Arapça'ya aktarılan ve yeni bir düşüncenin insanlığın ufkunda parladığı İslâm düşüncesinin ortaya çıktığı kültür geçişidir. Ve burada da Grekçe'den eserler Arapça'ya tercüme edilmiş, Süryanice'ye tercüme edilmiş Sonra Arapça'ya tercüme edilmiş.

Üçüncü kültür geçişi ise M.S. XI. asırla M.S. XIII. asır arasında İspanya'da Güney Fransa'da yapılan tercümelemlerle, Arapça'dan da Batı'ya intikal eden bilim ve kültür intikalidir ki, bu geçişle birlikte uyuyan batı dili uyanmaya başlamış ve **Rörenans** dediğimiz hareket ortaya çıkmıştır. Rönesansın ortaya çıkışı, modern düşüncüyü; modern düşünce, modern bilim ve teknolojiyi ve bizim bugün karşı karşıya bulunduğumuz batı bilim ve düşüncesini ortaya çıkarmıştır.

İşte bu üç büyük kültür intikalinden ikincisi ve ikincisinin büyük bir bölümü, bu şerefli ve şanslı şehir olan **Urfa**'da

gerçekleşmiş veya **Harran** çevresinde gerçekleşmiştir. Özellikle Urfa'nın büyük İskenderin M.Ö. 323 yıllarında başlattığı doğu seferi ile birlikte gerçekleştirdiği Helenistik düşünce akımının temsilcileri Suriye bölgesine gelmişler ve burada yeni bir fikrin yeni Helenistik düşüncenin bir odağını kurmaya çalışmışlardır. İşte bu odaklar arasından birisi de Urfa'dır. Urfa'da pek çok Süryanî mütercim Grekçe eserleri Süryanice'ye çevirmiş ve Yunan felsefesinin, antik bilimlerin, antik düşüncenin ürünü burada Süryanice'ye intikal etmiş ve bir süre sonra da bildiğiniz gibi Süryanice'den yine bu bölgenin insanları yine bu bölgede yetişmiş olan insanlar, onu Arapça'ya aktarmışlardır. Bu bakımdan Urfa yalnız bir peygamberler şehri değil, Urfa yalnız müslümanlar için kutsal olan bir şehir değil, veya yalnız üç din için kutsal olan bir şehir değil, aynı zamanda bilim ve düşünce tarihinde uğrak yerlerinden bir tanesidir. Ve bunun belgeleri, yazılı metinleri bugün pek çok batı kütüphanesinde ve doğu kütüphanesinde günümüze kadar ulaşmıştır.

İkinci bir husus ise günlerdir vurguladığımız tevhid inancının sembolü olarak Hz. İbrahim'in getirdiği âlemşümül mesajın buradan fışkırmaya ve kaynamaya başlamış olmasıdır. Bu âlemşümül mesaj 3500 seneye yakın veya aşkın zamandan beri bu yeryuvarlağı üzerinde yaşayan sayısızca insanın kaderini tayin etmiş ve gönlünü fethetmiştir. İşte burdan çıkarmamız gereken bazı hususlar var ki, bunların başında İbrahimi mesajın âlemsümül barışa, âlemşümül dostluğa ve insanlık anlayışına katkı verecek bir çerçeve içerisinde ortaya konulmasıdır. Bu sebeple biz Hz. İbrahim'le ilgili ve Hz. İbrahim'in getirdiği risaletle ilgili mesajları, ilgili çalışmalarımızı, yalnız Urfa'yı veya yalnız Türkiye'yi hedef alacak bir şekilde değil, XXI. yy'ın eşiğinde şeffaflaşmaya, globalleşmeye başlayan ve bugünkü kitle iletişim vasıtasıyla küçük bir köy haline gelen dünyaya taşımak zorundayız. O bakımdan Hz. İbrahim'i (as) her üç dinin karşılaştırmalı metinleriyle ve yine çağdaş insanın anlayabileceği kavramlarla veya dünyanın kabul edebileceği evrensel dille, evrensel mesaj diliyle aktarmamız lazımdır. İşte bu toplantı böyle bir açılıma zemin hazırlayacağı için son derece manidardır ve son derece önemlidir.

Benim burada vurgulamak istediğim bir başka husus da şudur: İslâm bilginlerinin İslâm dini ile ilgili konularda yapmış oldukları araştırmaları evrensel dile kavuşturmaları -bunu yabancı dille

yazmaları manasında değil- ve evrensel kavramlarla, evrensel formlarla ve evrensel normlarla kendi değerlerimizi insanlığa takdim etmeleri gerekmektedir. Yani İslamı XXI. yy bilgi çağı insanının anlayacağı formlarla ve normlarla sunmak zorundayız. Bunu yaparken kendi içimize kapanmak, linguistik metodlarla uzun uzadıya uğraşmak yerine, bütün insanlığın kullandığı ortak vasıtaları, dilleri ve kavramları kullanmalıyız. İşte bu bakımdan da İbrahim (as) mesajının cihanşümul özelliğini o zaman dünyaya tanıtma imkânımız doğar. İnşallah bu toplantı bu tür çalışmalara ve araştırmalara vesile olur.

Bu toplantıyı tertib eden sayın valimizi, ŞURKAV yetkililerini ve özellikle İlahiyat Fakültesindeki akademisyen arkadaşlarımı tebrik eder ve bu toplantının başarılı neticeler vermesini dilerim.